YTTRANDE
2009-01-23

den nya välfärden

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Trygghetssystemen för företagare (SOU 2008:89)
(dnr: N2008/6738/ENT)

Den Nya Välfärden bedriver verksamhet i bland annat näringspolitiska frågor genom Konkurrenskommissionen och Företagarombudsmannen. Ovan rubricerade utredning berör frågor av vikt för svenska företagare och förevarande yttrande avges som ett led i Den Nya Välfärdens arbete för ett bättre företagarklimat i Sverige.

Allmänna kommentarer

Inledningsvis bör framhållas att utredningen är mycket välkommen. Ett av de problem som finns i nuvarande trygghetssystem är att dessa huvudsakligen är uppbyggda och utformade för den som har en ordinär anställning. Företagare har länge upplevt att avgifterna de betalar in till trygghetssystemen är större än förmånerna de får tillbaka. Utredningen visar att så är fallet. Vad gäller utredningens ambition att skapa parallellitet i de aktuella regelverken anser Den Nya Välfärden att den är lovvärd och bidrar till att öka förutsebarheten i systemen samt att minska regelkrånglet för småföretagare.

Optout-lösning

I utredningen anges främst två orsaker till diskrepansen mellan företagarnas avgifter och de förmåner de åtnjuter, nämligen att vissa förmåner är av sådan karaktär att företagare i praktiken saknar möjlighet att nyttja dem samt att företagare missgynnas vid bestämningen av den inkomst som ska ligga till grund för utbetalningar i trygghetssystemen. Den Nya Välfärden delar huvudsakligen denna bedömning och anser att många av utredningens

Stiftelsen Den Nya Välfärden
Box 5625, 114 86 Stockholm (Danderydsgatan 10) Tel 08-545 038 10 Fax 08-611 35 62
Org nr 802409-5963 info@dnv.se www.dnv.se

förslag är ägnade att i detta avseende öka företagarnas möjligheter att komma i åtnjutande av trygghetssystemens skydd.

Det måste emellertid framhållas att företagarens situation är väsensskild från den anställdes. Vidare är ofta även företagares situationer sinsemellan väldigt olika. Av den orsaken kommer generella trygghetssystem aldrig att kunna vara tillräckligt flexibla för att motsvara de enskilda företagarnas specifika behov. Den Nya Välfärden anser därför att det bästa sättet att komma till rätta med problemet att företagarna måste betala för trygghetssystem de inte till fullo kan utnyttja är att införa en så kallad "optout-lösning", det vill säga att företagare ges möjlighet att själva välja vilket skydd de vill ha och betala för.

Optout-lösningen berörs dock endast ytligt i utredningen och några tungt vägande skäl mot en sådan lösning presenteras inte. Inte heller finns någon konsekvensanalys avseende en optout-lösning. Även i övrigt förefaller utredningen ha fokuserat mer på att försöka ta fram lösningar för att göra trygghetssystemen mer tillgängliga för företagare än möjligheten att genomföra generella avgiftssänkningar för företagare. Den Nya Välfärden anser att det är fel väg att gå.

Ju högre avgifterna till trygghetssystemen är desto mindre möjlighet ges företagarna att genom egna lösningar skaffa ett skydd som är skräddarsytt för just deras situation. Den Nya Välfärden anser därför att utredningen på allvar borde ha övervägt och presenterat ett förslag till optout-lösning med tillhörande konsekvensanalys. Vidare borde utredningen även i övrigt ha haft större fokus på möjligheten att genomföra generella sänkningar av företagarnas avgifter till trygghetssystemen.

Mot bakgrund av att Den Nya Välfärden i första hand förespråkar en optout-lösning för företagare är remissyttrandet fortsättningsvis begränsat till att kommentera förslagen, såsom de lyfts fram i förslagsrutor, i förhållande till nuvarande lagstiftning.

Företagarbegreppet i sjukförsäkringen

Eftersom nuvarande trygghetssystem huvudsakligen är uppbyggda och utformade för den som har anställning får en företagares val av företagsform ofta avsevärda konsekvenser för hur denne kommer att behandlas i trygghetssystemen. För många företagare kommer det som en överraskning. En del av utredningens uppdrag har varit att lämna förslag till hur reglerna i sjukförsäkringen kan förändras så att de så långt som möjligt blir neutrala i

förhållande till val av företagsform. Utredningens förslag att företagare i fåmansföretag i socialförsäkringshänseende ska kunna välja att likställas med övriga företagare bidrar till en ökad neutralitet mellan systemen. Den Nya Välfärden tillstyrker förslaget.

Karenstider

I utredningen föreslås att den generella karenstiden för företagare förlängs till sju dagar samt att företagare ska ges möjlighet att välja längre karenstid; 30, 90, 180 eller 365 dagar. De utökade möjligheterna för företagare att välja karenstidens längd är välkomna. Även en förlängd grundkarens kan vara bra. Avgörande för förslagets utfall är avgiftssänkningarnas storlek. Något förslag i detta avseende har inte presenterats av utredningen. Att avgiftssänkningen ska spegla riskövertagandet framstår som självklart. Enligt Den Nya Välfärdens mening bör även Försäkringskassans administrativa besparingar till följd av förslaget komma företagarkollektivet tillgodo i form av ytterligare sänkta avgifter.

SGI för företagare

Utredningens förslag om SGI utgör i allt väsentligt förbättringar i förhållande till nuvarande regler. Särskilt viktigt är avskaffandet av jämförelseinkomsten som i sin tillämpning blivit godtycklig och dessutom utgör en direkt diskriminering av företagare. Denna förändring bör genomföras snarast. Utredningens förslag om SGI tillstyrks.

Beträffande så kallade kombinatörer har Den Nya Välfärden i sin verksamhet iakttagit ett problem som inte tillräckligt uppmärksammats i utredningen. Enskilda näringsidkare arbetar ofta som uppdragstagare med ett flertal kunder. På grund av bland annat upphandlingstekniska skäl förekommer det att vissa uppdragsgivare vill att uppdraget ska utföras i form av en projektanställning. Om en enskild näringsidkare tar ett sådant uppdrag i projektanställningsform blir denne således att betrakta som kombinatör. Enligt nuvarande regler får företagaren därmed fastställt SGI-A från anställningen och SGI-B från inkomst av annat förvärvsarbete. I denna del föreslår utredningen inte någon förändring.

Den Nya Välfärden har noterat att när en sådan projektanställning upphör förekommer det att Försäkringskassan bestämmer företagarens SGI-A till noll, eftersom några ytterligare inkomster i anledning av anställningen inte är att vänta. Företagarens ersättningar kommer därmed att beräknas uteslutande på dennes SGI-B, vilken inte alls motsvarar dennes faktiska inkomster.

En grundläggande del av utredningens förslag är att företagarnas SGI ska bestämmas på grundval av historiska inkomster. Av förslaget framgår emellertid inte huruvida utredningen anser att en företagares ersättning ska baseras på dennes totala historiska inkomst, således såväl inkomst av anställning som annan förvärvsinkomst, även då företagaren inte kan förväntas uppbära ytterligare inkomst av anställningen.

Därför bör, enligt Den Nya Välfärdens mening, införas ett förtydligande om att det är den totala historiska inkomsten som ska ligga till grund för kombinatörens SGI. Alternativt bör en regel införas om uppräkning av SGI-B till en nivå som motsvarar den sysselsättningsgrad företagaren hade under projektanställningens bestånd.

Företagares tillfälliga föräldrapenning

Förslaget om ändrat delningstal vid beräkning av tillfällig föräldrapenning förvärvsarbete tillstyrks.

Havandeskapspenning

Med nuvarande reglering kan gravida och ammande, såväl anställda som enskilda näringsidkare, förbjudas att arbeta på grund av risker i arbetsmiljön. Det är dock endast anställda som kan få havandeskapspenning. Den Nya Välfärden delar utredningens uppfattning att det är otillfredsställande att möjligheten för företagare att nyttja havandeskapspenning vid risker i arbetsmiljön beror på vilken företagsform företagaren verkar i.

Företagare i arbetslöshetsförsäkringen

Utredningens förslag avseende arbetslöshetsförsäkringen är huvudsakligen sådana att denna blir bättre anpassad för företagare. Trots detta kommer det sannolikt även framledes att framstå som rationellt för en stor del av företagarna att stå utanför arbetslöshetsförsäkringen. Arbetslöshetsförsäkringen bör således även fortsättningsvis vara frivillig.

Den Nya Välfärden instämmer i utredningens bedömning att de föreslagna förändringarna avseende företagarbegreppet kommer att leda till en ökad precisering och större likriktning med andra regelverk. Det, i sin tur, leder till ökad förutsebarhet och rättssäkerhet.

Den Nya Välfärden delar utredningens bedömning att arbete av ideell karaktär, såsom styrelsearbete i en bostadsrättsförening, inte ska medföra att en person betraktas som företagare. Den Nya Välfärden avstyrker dock förslaget avseende sociala företagare då detta bedöms kunna leda till konkurrenssnedvridningar.

Sammanfattning

Många av de förslag som presenteras i utredningen medför förbättringar i förhållande till nuvarande regelverk. De generella trygghetssystemen är dock, även med de av utredningen föreslagna förändringarna, illa anpassade för företagarnas specifika behov. Den Nya Välfärden anser därför att utredningen i första hand borde ha fokuserat på en optout-lösning, där företagare ges möjlighet att själva välja vilket skydd de vill ha och betala för. Beträffande trygghetssystemen är det den bästa lösningen för företagandet.

Patrik Engellau
Ordförande, Stiftelsen Den Nya Välfärden